

Seletuskiri

Rahandusministri 11. detsembri 2003. a määruse nr 105 „Avaliku sektori finantsarvestuse ja –aruandluse juhend“ muutmise kohta

I. Sissejuhatus

Rahandusministri 11. detsembri 2003. a määrusesse nr 105 „Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend“ (edaspidi *üldeeskiri*) viiakse kahe aasta jooksul kogunenud muudatused, mis täpsustavad kehtivaid arvestuspõhimõtteid, samuti kehtestatakse üldeeskirja lisad 1–4, s. o kontoplaani kontode, tehingupartnerite, tegevusalade ja allikate koodid käesoleval ajal kehtiva nimekirjana, võttes arvesse mõningaid koodide muutusi, mis on olnud vajalikud alates märtsist 2020. Suurema muudatusena kehtestatakse materiaalse ja immateriaalse põhivara, kinnisvarainvesteeringute ja bioloogilise põhivara soetusmaksumuse alampiiri tõstmine 5 000 eurolt 10 000 euronit alates 2023. aastast.

Määruse ja seletuskirja koostas Raamatupidamise Toimkonna liige ja Riigi Tugiteenuste Keskuse finantsarvestuse osakonna juhataja/riigi pearaamatupidaja Juta Maar (tel 663 1825). Määrusele tegi juriidilise ekspertiisi Rahandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Marge Kaskpeit (tel 611 3611).

II. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määruse § 1 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks määruse § 11 „Majandusaasta aruanne“ lõiked 9, 9¹, 9² ja 9³, mis sätestasid riigiraamatupidamiskohustuslasele nõuded tegevuskava täitmise kohta aruande koostamiseks ja esitamiseks. Seda aruandlust kasutas Rahandusministeerium muu hulgas sisendina riigi majandusaasta koondaruande tegevusaruande osa koostamiseks. Riigi majandusaasta koondaruandes tegevusaruande koostamiseks vajalikud sätted on viidud üle Vabariigi Valitsuse 19.12.2019 määruse nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“ 5. peatükki. Eelnõus oli välja pakutud, et lõige 9² jääb kehtima, mis sätestas põhiseaduslikele institutsioonidele kohustuse esitada ülevaate oma tegevustest, kuna see kohustus ei sisaldu praegu eelviidatud määruses nr 112. Rahandusministeerium leidis kooskõlastusringi käigus, et see säte on samuti õigem viia samasse määrusesse, mis reguleerib valitsemisalade tulemusaruandlust ning küsis selleks ka põhiseaduslike institutsioonide nõusoleku. Määruse nr 112 muutmise jõustumine on kavandatud 2022. aasta algusesse.

Määruse § 1 punkti 2 kohaselt täpsustatakse määruse § 13 „Varade ja kohustiste kajastamine“ lõiget 9, mis selgitab riigi varade ja kohustiste jaotust riigiraamatupidamiskohustuslaste bilansside vahel. Varasemalt oli lõige sõnastatud kehtivana laenudele ja muudele võlakohustistele. Lõikes täpsustatakse, et see jääb kehtima laenukohustiste ja muude võlakohustiste korral, mitte aga laenuõuete korral. Laenuõudeid kajastatakse üldeeskirja § 13 lõikes 4 esitatud põhimõtte alusel. Laenuõuete laekumise jälgimine võib olla antud üle tugiteenust osutavale arvestusüksusele, näiteks Riigi Tugiteenuste Keskusele, kuid laenuõudeid kajastatakse siiski selle riigiraamatupidamiskohustuslase bilansis, kelle poliitika

elluviimiseks vastavad laenuinstrumendid on kehtestatud. Näiteks õppetootuste ja õppelaenu seaduse alusel antud riiklikke õppelaene kajastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala aruandluses.

Määruse § 1 punkti 3 alusel muudetakse määruse § 15 „Dokumentide ja rahaliste ülekannete kontrollimine“ lõiget 7, mis selgitab maksetähtaegade kokkuleppimise head tava. Praegu kehtivas redaktsioonis on esitatud reeglina maksetähtaeg 14 kuni 30 päeva peale kauba, teenuse või muu hüve saamist. 2020. a COVID-19 viirusest tulenevate piirangute ajal esitas Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon avaliku sektori üksustele kirja, tehes ettepaneku kiirendada arvete tasumist erasektori üksustele, et leevendada koroonakriisist tingitud likviidsusprobleeme. Rahandusminister nõustus ettepanekuga ja saatis avaliku sektori üksustele omapoolse kirja. Kuna avaliku sektori üksused võtavad vastu e-arveid ja menetlevad neid elektroonselt, kuid arvete kontrolliprotseduurid võivad olla asutuste suurusest või muudest asjaoludest tulenevalt erinevad, siis on otstarbekas jätta konkreetsele päevade arvule viitamata. Maksetähtaja lepib iga riigiraamatupidamiskohustuslase üksus tarnijaga kokku lähtudes arvete õigsuse kontrollimisele kuluvast ajast, liites sellele neli tööpäeva, mis kulub Riigi Tugiteenuste Keskusel arvete kontrollimiseks, kajastamiseks ja ülekannete saatmiseks riigikassasse ning riigikassal maksete tegemiseks rahaliste vabade vahendite tagamiseks.

Määruse § 1 punktiga 4 täiendatakse üldeeskirja § 23 „Toodete ja teenuste müük ja muud tulud“ lõikega 7, mille kohaselt kontol 382700 arvestatud teekasutustasu kajastatakse kassapõhiselt. Teekasutustasu tasumise tingimused ja määrad on kehtestatud liiklusseaduse alusel. Teekasutustasu makstakse veoauto ja selle haagisega avalikult kasutatava tee kasutamise õiguse eest, kusjuures tee kasutamise õigus algab üldjuhul teekasutustasu maksmise hetkest. Teekasutustasu tagastamine on võimalik vaid erandjuhtudel, kui veoauto on liiklusregistrist kustutatud või registrikanne peatatud või vahetub selle omanik või vastutav kasutaja. Samuti saab tagastamist taotleda, kui see arvutati vigaselt. Teekasutustasu tagastamise summad on olnud suhteliselt ebaolulised. 2020. aastal kogus riik kassapõhiselt teekasutustasu 20,1 mln eurot (2019. a 19,9 mln eurot) vähendatuna tagasimaksete võrra. Tagasimaksed moodustasid sellest 190 tuh eurot (2019. a 150 tuh eurot).

Määruse § 1 punktiga 5 täiendatakse üldeeskirja § 25 „Toetuste kajastamise üldpõhimõtted“ lõikega 12. Lisatud sätte eesmärk on tegevustoetuste võimalikult perioodiline ja ühtlane maksmine, sh lõpetades praktika, kus ühe aasta lõpul kantakse üle tegevustoetus järgmise aasta eest. Tegevustoetusteks loetakse toetusi, mis antakse saajale laiemalt tema põhikirjaliste ülesannete täitmiseks, mitte konkreetse projekti elluviimiseks või kindlaksmääratud kulutuse tegemiseks. Tegevustoetuste korral ei esita saajad kuluaruandeid, vaid tegevustoetuse maht lepitakse kokku majandusaasta eelarve koostamisel. Tegevustoetuste kasutamisest ülevaate saamiseks kasutatakse raamatupidamise aastaaruandeid, millest selguvad toetuse saaja finantsseis ja finantstulemused ning milles tegevustoetused moodustavad osa tuludest. Tegevustoetusi kajastatakse tuludes ja kuludes kassapõhisel momendil. Täiendav sätte lisatakse riigi rahavoogude paremaks juhtimiseks ja ka toetuse saaja tuludes ja kuludes suurema vastavuse saavutamiseks. Sättega ei ole mõeldud tegevustoetuste kohta detailsema aruandluse sisseseadmist. Sätte kohaselt tuleb tegevustoetusi üle kanda lähtudes saaja vajadustest, võttes arvesse, et saaja jõuaks need vahendid samal aastal ära kasutada ning neid ei tohiks ühel aastal mitme aasta eest ette maksta.

Kooskõlastamise käigus tuli tagasiside Sihtasutuse Eesti Koostöö Kogu (EKK) kohta. EKK põhitegevuseks on inimarenguaruande koostamine, kusjuures selle koostamise tsükkel kestab kolm aastat. Seetõttu tehakse peatoimetaja ja autorkonnaga koostöölepped kolmeks aastaks. EKK soovib olla kindel kolmeaastase rahastuse olemasolus ning on seetõttu Vabariigi Presidendi Kantseleilt saanud tegevustoetust nii, et see katab kolme järgmise aasta mahu (ca 186 tuh eurot ühe aasta kohta). Nimetatud rahastusskeemi peavad osapooled, samuti Rahandusministeeriumi riigivara osakond, paindlikuks praktikaks, arvestades ka asjaolu, et EKK vabad rahalised vahendid on paigutatud riigikassasse. Seetõttu täiendati määruse lõplikus sõnastuses § 25 lõiget 12 järgmise erandiga: „Tegevustoetust võib üle kanda rohkem kui ühe aasta mahus toetuse saaja finantsriskide maandamiseks, kui toetuse saaja põhitegevuse iseloomust tingituna võetakse lepingulisi kohustusi ühest aastast pikemaks perioodiks. Kui toetuse saaja ja maksja on avaliku sektori üksused, siis peavad mõlemad ühtlasi nõustuma, et tegemist on tegevustoetusega määruse § 24 lõike 2 alusel ning nad kajastavad seda vastavalt määruse § 25 lõikele 11.“ Nimetatud täienduse kohaselt tuleb vaagida, kas tegevustoetusena kajastamine on õige (või on siiski tegemist sihtfinantseerimisega) ning kas mõlemad lepingu pooled on sellega nõus. Vastasel korral tuleks toetus kajastada sihtfinantseerimisena ning kassapõhine arvestuspõhimõte arvestuse lihtsustamiseks ei kehtiks. Samuti tuleks riigiasutustel kaaluda, kas mitmeks aastaks raha ettemaksmine on põhjendatud ega too endaga kaasa olulist riski, et soovitud eesmärgid jäävad täitmata.

Määruse § 1 punkti 6 kohaselt muudetakse üldeeskirja § 26 „Sihtfinantseerimine tegevuskulude katteks“ lõiget 3, mis lubab sihtfinantseerimist, mille summa on alla põhivara kapitaliseerimise piirmäära (käesoleval ajal 5 000 eurot) kajastada lihtsustatult kassapõhiselt, mitte ajatada lähtudes toetuse saaja tegelike kulutuste tegemise momendist. Kui toetuse saaja ning andja või vahendaja on mõlemad avaliku sektori üksused, võib kassapõhist arvestuspõhimõtet kasutada ainult siis, kui mõlemad osapooled on sellega nõus.

Muudatuse kohaselt võib kassapõhist arvestuspõhimõtet tegevuskuludeks antud ja saadud sihtfinantseerimise korral rakendada põhivara arvelevõtmise piirmääraga võrreldes kahekordse lepingulise toetusprojekti summa korral. Seda põhimõtet ei ole kohustuslik rakendada, vaid aruandekohustuslane kaalub, kas see on tema aruandluse õigsuse tagamise seisukohast mõistlik. Näiteks võivad seda põhimõtet rakendada toetuse andjad, kui toetusmeetmega antakse väiksemates summades toetusi paljudele isikutele, mis makstakse välja aasta esimesel poolel ja mille korral võib eeldada, et toetuse saajad kasutavad saadud vahendid suhteliselt kiiresti ära. Samuti tuleb arvesse võtta toetuste kasutamise kohta aruannete laekumist. Kui toetusmeetmetes on probleeme aruannete hilinemisega, siis võib kassapõhine arvestuspõhimõte hinnanguliselt anda kuludes õigema tulemuse võrreldes sellega, kui kulusid kajastatakse alles aruannete laekumisel, aga aruandeaasta, millal kulutused tehti, võib olla juba suletud.

Riigi keskses majandusarvestuse tarkvaras SAP oli riigiasutustel ja riigi toetusi rakendavatel sihtasutustel (Ettevõtluse Arendamise SA, SA Eesti Teadusagentuur, Integratsiooni SA, Spordikoolituse ja -teabe SA, SA Eesti Filmi Instituut, SA Erametsakeskus, SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital) tegevuskuludeks antud sihtfinantseerimise ettemakseid järgmises mahus:

	Seisuga 31.12.2020	Seisuga 25.10.2021
Tehtud ettemaksed kokku	107,2 mln eurot; 1 102 ettemakset	494,4 mln eurot; 2 589 ettemakset

Sellest kuni 5000 eurot	0,5 mln eurot (0,4%); 249 ettemakset (22,6%)	0,7 mln eurot (0,1%); 291 ettemakset (11,2%)
Sellest vahemikus 5000 kuni 10 000 eurot	1,4 mln eurot (1,3%); 175 ettemakset (15,9%)	3,4 mln eurot (0,7%); 459 ettemakset (17,7%)
Sellest vahemikus 10 000 kuni 20 000 eurot	2,4 mln eurot (2,3%); 170 ettemakset (15,4%)	5,8 mln eurot (1,2%); 400 ettemakset (15,5%)

2020. a lõpus moodustasid ettemaksed summas kuni 20 000 eurot seega ca 4% ettemaksete kogusummast, kuid ca 50% ettemaksete arvust. Samas moodustasid sellest ettemaksed kuni 5000 eurot 22,6%, millest võib järeldada, et lubatud piirmäär alati ei rakendata. Võib eeldada, et kõrgemat piirmäär hakatakse kasutama tõesti vaid nendes toetusmeetmetes, kus makstakse makseid korraga paljudele toetuse saajatele väiksemates summas, mille puhul lihtsustamine vähendab oluliselt arvestus- ja aruandluskoormust. Siiani on piirmäär tõstmist 5000 eurot kõrgemale peetud vajalikuks näiteks hasartmängumaksust antavate toetuste korral. Arvestades, et piirmäär kehtis seni põhivara arvelevõtmise alammääraga võrdses summas, kuid sihtfinantseerimisele kehtestatud piirmäär on mitu aastat soovitud tõsta, on otstarbekas see viia põhivara arvelevõtmise alammäärast kõrgemale. Seetõttu kehtestatakse see kahekordselt põhivara arvelevõtmise piirmäärast suuremana.

Määruse § 1 punkti 7 alusel tunnistatakse kehtetuks üldeeskirja § 32 „Muud tegevuskulud“ lõikest 5 punkt 6, mille kohaselt riigiraamatupidamiskohustuslased esitasid M ja N kategooria sõidukite korral üks kord aastas iga sõiduki odomeetri näidu aasta lõpu seisuga, mis sisestati riigi ühtsesse majandustarkvarasse SAP. Vastav nõue jõustus 2016. aastal, kui maismaasõidukitega seotud kulud olid võetud erilise tähelepanu alla. Odomeetri näite pidi kasutatama keskselt sõidukite majandusliku otstarbe ja investeerimistaotluste analüüsimisel. 2020. aastal küsis Rahandusministeeriumi riigivara osakond Siseministeeriumilt, Kaitseministeeriumilt, Maanteeametilt ja Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonnalt, kas SAPI sisestatud odomeetri näite kasutatakse ja kas nende SAPI sisestamisega seotud töökoormust peetakse mõistlikuks. Vastajad leidsid, et SAPIs olevaid andmeid ei ole kasutatud ning andmeid kogutakse vajaduspõhiselt väljaspool SAPI. Seega lõpetatakse odomeetri näitude sisestamine SAPI.

Määruse § 1 punkti 8 kohaselt muudetakse üldeeskirja § 41 „Materiaalse ja immateriaalse põhivara soetus“ lõikes 1 sätestatud materiaalse ja immateriaalse põhivara arvelevõtmise alampiiri tõstmiseks 5 000 eurot 10 000 euronni ilma käibemaksuta. Sama muudatus mõjub ka kinnisvarainvesteeringute ja bioloogilise vara soetusmaksumuse alampiirile. Alampiiri ei rakendata maa puhul, mis võetakse arvele olenemata soetusmaksumusest (nii materiaalse põhivara kui ka kinnisvarainvesteeringute korral). Alampiiri võib mitte rakendada ka kultuuriväärtusega asjadele, mille väärtus aja jooksul ei vähene.

Muudatus rakendatakse alates 2023. aastast, et anda aega seda eelarvete koostamisel arvesse võtta. Rakendussätte kohaselt, mis lisatakse vastavalt määruse § 1 punktile 14 üldeeskirja §-i 58 „Määruse rakendamine“, kantakse põhivara soetusmaksumusega alla 10 000 euro hiljemalt 31.01.2023 seisuga bilansist välja, kajastades selliste varade jääkmaksumuse 31.12.2022 seisuga 2023. aasta amortisatsioonikuluna (kontoklassis 61, rahavoo kood põhivarade kontodel 12).

Piirmäär tõstmine tuleneb arvestuse lihtsustamiseks aja jooksul väikseks jäänud piirmäärast.

Riigi keskses majandusarvestuse tarkvaras SAP on seisuga 25.10.2021 avatud 29 880 kasutuses olevate põhivaraobjektide kaarti (v.a maa ja kultuuriväärtusega asjad, mis on arvele võetud olenemata maksumusest) kokku soetusmaksumuses 5,4 mlrd eurot ja jääkväärtuses 2,8 mlrd eurot. Nende hulgas on 8 877 põhivara kaarti (29,7%), mille soetusmaksumus on alla 10 000 euro. Niisuguste varade, mis kuuluksid eelnõu kohaselt bilansist väljaviimisele, soetusmaksumus on kokku 62,6 mln eurot (1,16% kirjeldatud varaobjektide soetusmaksumusest kokku) ja jääkväärtus 16,4 mln eurot (0,3% kirjeldatud varaobjektide jääkmaksumusest kokku).

Piirmäära tõstmisega seoses tuleb varade nimekirjad üle vaadata ning täpsustada, millised varad liita nende mahakandmise asemele põhivara kogumitesse ning millised varad kogumisse kandmisel või bilansist väljaviimisel võtta ühtlasi arvele väheväärtusliku varana. Kui alla uue piirmäära jäävatest varadest moodustada põhivara kogumid, saaks vähendada amortisatsioonikulu muutuse mõju tulemiaruandele. See oleks võimalik ja vajalik olulises osas üheliigiliste ja sarnase järelejäänud kasutusega varaobjektide korral, pidades silmas ka muid üldeeskirjas kogumite kohta sätestatud reegleid (§ 41 lõikes 3 ja 9², § 42 lõikes 10).

Sellega seoses tuleks veelkord üle vaadata ka senised väheväärtusliku vara arvestuseks kehtestatud reeglid. Endiselt on avaliku sektori üksustes kasutatud summalist piirmäära lihtsa rakendamise tõttu – näiteks võetakse väheväärtusliku varana arvele objektid soetusmaksumusega alates 1000 eurost kuni põhivara arvelevõtmise alammäärani. See ei pruugi olla kõige otstarbekam kriteerium. Lähtuda tuleks eesmärgist, milleks väheväärtusliku vara arvestust kasutatakse. Näiteks ei pruugi olla vajadust arvestada kontorimööblit ja muud ruumide sisustust, kui nende kohta on ülevaade niigi olemas ja väheväärtuslike varade registrist infot ei küsita. Samas võib olla praktiline arvestada ja enamasti arvestatakse väheväärtusliku varana infotehnoloogilist vara, kuna sellist liiki varaobjektide kohta on vaja teada mitmesuguseid tehnilisi parameetreid ja seostada neid asukohtade ja kasutajaga ning varaobjektide liikuvuse tõttu on see vajalik ka varade säilivuse tagamiseks.

Bilansi korrastamisel seisuga 31.01.2023 tuleb arvesse võtta ka seda, et põhivara arvelevõtmise alammäära tõstmise tulemusena muutub vabatahtlik piirmäär ettemaksete arvelevõtmiseks, kui neid tehakse kuluks kantavate kaupade ja teenuste ostu-müügi korral (vt üldeeskirja § 36 lg 6 ja § 48 lg 3) ning vabatahtlik piirmäär toetuste andmise ja saamise kajastamiseks (vt üldeeskirja § 26 lg 3). Seetõttu tuleks selleks ajaks läbi mõelda, kas ka neid kõrgemaid piirmäärasid rakendada hakata või mitte.

Määruse § 1 punktide 9 ja 11 kohaselt lihtsustatakse kaitseotstarbeliste põhivarade arvestust. Nendes punktides esitatud muudatused puudutavad seega vaid Kaitseministeeriumi valitsemisala ja Kaitseliitu.

Kaitseotstarbeliste põhivarade objektide suure arvu ja liikuvuse tõttu on nende arvestuse ja inventeerimisega olnud Kaitseväes probleeme, mille tõttu Riigikontroll on 2019. ja 2020. a riigi majandusaasta koondaruandes esitanud märkuse. Märkuse sisu seisneb selles, et Kaitseväes ei suudetud põhivara objekte, mis olid eraldi bilansivälises registris arvele võetud koos varudega, varudest eraldada ega inventeerida nii, et Riigikontrollile raamatupidamisarvestuses kogumitena arvelevõetud objektide olemasolu, kasutuskõlblikkust ja järelejäänud eluiga tõendada. Arvelevõetud varaobjektide arv on viimastel aastatel oluliselt kasvanud, sealhulgas on hakatud ladudesse soetama varasemast kordades rohkem kallihinnalisi varuosi ja tegema olemasolevatele varaobjektidele suuremahulisi parendustöid. Arvestuse keerukuse tõttu on otstarbekas kehtestada kaitseotstarbelistele varuosadele ja

kaitseotstarbeliste varade parendustööde põhivarana arvele võtmisele kõrgem soetusmaksumuse alampiir. Alampiir 50 000 eurot on leitud Kaitseministeeriumi valitsemisalas varaobjektide tegelikke soetusmaksumusi analüüsid. Kaitsevägi on siiski kehtestanud oluliste kaitseotstarbeliste varuosade kui varade komponentide nimekirja, mille arvestust jätkatakse põhivarana ka siis, kui nende soetusmaksumus on alla 50 000 euro.

Määruse § 1 punktide 10 ja 13 kohaselt tunnistatakse kehtetuks sätted, mis kehtisid samuti kaitseotstarbelise põhivara kohta siis, kui Kaitseväes peeti materiaalse põhivara ja varude arvestust ühises registris bilansiväliselt. Kaitsevägi lõpetab materiaalse põhivara arvestuse koos varudega ning jätkab põhivarade arvestust eraldi registris, et tagada edaspidi nõuetekohane inventeerimine põhivara objektide olemasolu, kasutuskõlblikkuse ja järelejäänud eluea hindamiseks.

Määruse § 1 punkti 12 alusel lisatakse üldeeskirja §-le 51 „Inventeerimise ajaline jaotus“ lõige 3, mille kohaselt tuleb saadud ja antud ettemakseid ning põhivara hulgas arvele võetud lõpetamata ehitusi ja etapiviisilisi soetusi inventeerida aasta lõpu seisuga. Üldjuhul viiakse inventuurid läbi aasta lõpu seisuga, kuid töö hajutamiseks on lubatud seda teha ka seisuga kuni kaks kuud enne aasta lõppu. Riigikontrolli ettepanekul kehtestatakse, et varasem kui aasta lõpu seisuga inventeerimine ei ole siiski lubatud ettemaksete ning lõpetamata ehituste ja etapiviisiliste soetuste korral. Erandina lubatakse jätkuvalt Maksu- ja Tolliametil inventeerida kinnituskirjadega maksude, lõivude ja trahvidega seotud ettemaksed seisuga kuni üks kuu enne aruandeaasta lõppu (§ 51 lõige 2).

Määruse § 1 punkti 15 kohaselt viiakse määruse lisadesse 1–4 kahe aasta jooksul tehtud muudatused kontoplaanis, mis on ühtlasi avaldatud Riigi Tugiteenuste Keskuse veebilehel avaldatud kontoplaani muudatuste kohta peetavas dokumendis nr 59.

Üldeeskirja lisa 1 „Kontode koodid“ kehtestatakse uues redaktsioonis. Muudatused on tehtud järelmaksunõuete kontodel, millele on lisatud rahavoo koodi nõue. Kontorühmas 352 „Tegevustoetused“ on lisatud konto 352900 „Annetused“. Kooskõlastusringi ajal Linnade ja Valdade Liidult saadud ettepaneku alusel lisatakse osaluste kontorühma 150 kontodele ja kontole 151910 rahavoo koodi 01 (Rahalised soetused) korral tegevusala koodi nõue

Üldeeskirja lisa 2 „Tehingupartnerite koodid“ kehtestatakse uues redaktsioonis, arvestades kahe aasta jooksul registreeritud avaliku sektori üksuste muutusi lähtudes üksuste soetamisest, ühendamisest, lahutamisest, võõrandamisest ja likvideerimisest.

Üldeeskirja lisa 3 „Tegevusalade koodid“ on tegevusalade koodidesse on lisatud koodid 09214 „Üldpõhihariduse õpetajate töajoukulud“ ja 09303 „Kutsehariduse õpetajate töajoukulud“. Koode kasutatakse riigi ühtses tarkvaras SAP nimetatud haridustaseme õpetajate töajoukulude eristamiseks. Koodid ei ole kohustuslikud, kui vastavate kulude eristamine tagatakse muude arvestusobjektidega.

Üldeeskirja lisa 4 „Allikate koodid“ on lisatud kood 33 „Taaste- ja vastupidavusraha (RRF)“. Taaste- ja vastupidavusraha on Euroopa Liidu uus programm, mille kohta on Eurostat kehtestanud liikmesriikidele eraldi aruandluskohustuse. Vastav uus allika kood kehtestatakse aruandluse tagamiseks.

III. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

IV Määruse mõjud

Määruse rakendamine toob mõningatel juhtudel kaasa arvestuse lihtsustamise.

V. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määrus ei too kaasa olulisi seotud tegevusi, täiendavaid kulusid ega tulusid. Eesti Linnade ja Valdade Liit saatis eelnõu kooskõlastamise perioodil kirja, milles selgitas, et põhivara arvelevõtmise alampiiri tõstmine alates 2023. aastast mõjutab kohalike omavalitsuse üksustele (KOV) kehtestatud netovõlakooormuse piirmäära. Vt Linnade ja Valdade Liidu arvamus ja sellele antud vastus allpool avaldatud tabelis.

VI. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, v. a põhivara arvelevõtmise alampiiri tõstmine, mis jõustub 2023. aasta 1. jaanuaril, kuna seda on vaja aasta varem arvesse võtta eelarve koostamisel.

VII. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu riigiraamatupidamiskohustuslastele (ministeeriumid, Riigikantselei, põhiseaduslikud institutsioonid) ning Linnade ja Valdade Liidule. Samuti saadeti eelnõu Riigi Tugiteenuste Keskuse poolt e-postiga arvamus avaldamiseks kõigile avaliku sektori üksuste tehingupartnerite nimekirjas olevatele kontaktisikutele.

Määruse eelnõule andsid kirjaliku kooskõlastuse Riigikogu Kantselei, Riigikantselei, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Justiitsministeerium ja Välisministeerium. Eelnõu kohta laekusid lisaks järgmised arvamusd ja ettepanekud.

Saadud arvamusd ja ettepanekud	Vastused
Eesti Linnade ja Valdade Liit	
Kooskõlastame määruse „Rahandusministri 11. detsembri 2003. a määruse nr 105 „Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend“ muutmise“ eelnõu ettepanekuga. Teeme ettepaneku lisada muudatused kontode koodides (Üldeeskirja lisa 1), lisades kontoplaani kontorühma 150 OSALUSED AVALIKU SEKTORI JA SIDUSÜKSUSTES kontodele nõutavaks tegevusala koodid. Hetkel antud kontodele tegevusala koodi lisamine ei ole nõutav ning seetõttu arvestatakse antud kulud üldvalitsemise kulude hulgas. Näiteks Paide	<p>Esimene ettepanek on arvestatud. Kontoplaani kontorühma 150 ja ka kontole 151910 on alates 2021. a novembri saldoandmikust lisatud tegevusala koodi nõue, kui kirje väljendab rahalist osaluse soetust, st kui rahavoo kood kontrol on 01. Sellest tulenevalt saab juba 2021. a aruandlust muuta, et osaluste soetus kajastuks õiges tegevusvaldkonnas, mitte enam üldvalitsemise kulude hulgas.</p> <p>Teist ettepanekut ei ole arvestatud. Seda, kui suures mahus on KOVides investeringuid maksumusega 5000 kuni 10000 eurot, ei ole</p>

<p>Linnavalitsus tasub aktsiate eest iga-aastaselt märkimisväärsed summad (2020. aastal 661 524 eurot, 2021. aastal 386 640 eurot ning 2022. aasta eelarve eelnõus on kavandatud 618 560 eurot). Nimetatud summad mõjutavad oluliselt üldvalitsemise kulude osakaalu, kuid sisuliselt tuleks need siiski kajastada valdkondade eelarvete kuludes. Suurema osa soetatavates aktsiatest moodustavad linna tütarettevõtte aktsiad (AS Paide Vesi) ning need kajastame eelarves tegevusalas 06300 ning vähesemal määral on ka sidusettevõtja aktsiad (AS Järvamaa Haigla), need kajastuvad eelarves tegevusalas 07500. Määruse eelnõus on arvestatud olulisemaks muudatuseks materiaalse ja immateriaalse põhivara, kinnisvarainvesteeringute ja bioloogilise põhivara soetusmaksumuse alampiiri tõstmine 5 000 eurolt 10 000 euroni alates 2023. aastast. Eelnõu seletuskirjas on välja toodud, et määruse rakendamine ei too kaasa olulisi täiendavaid tegevusi, kulusid ega tulusid. Antud muudatus võib oluliselt mõjutada kohaliku omavalitsuse põhitegevuse tulemit ja see omakorda mõjutab netovõlakooormuse ülemmäära. Omavalitsustel on olulises määras investeeringuid maksumusega vahemikus 5000 eurot kuni 10000 eurot, mis tuleb edaspidi kajastada investeeringute asemel põhitegevuse kuludes. Kas on analüüsitud, kui suures mahus on KOVdes investeeringuid maksumusega 5000 eurot kuni 10000 eurot ja kui palju mõjutab see kohalike omavalitsuste üksuste põhitegevuse tulemit ja seetõttu ka netovõlakooormuse ülemmäära? Kas võiks kaaluda piirmäära tõstmist?</p>	<p>läbivalt analüüsitud, vaid küsitud üksikutelt KOVidel. Kuna majanduskulude suurenemine ja investeeringute vähenemine alates 2023. aastast seoses kulutuste põhivarana arvelevõtmise alampiiri tõstmisega mõjutab KOVide põhitegevuse tulemit ja seeläbi netovõlakooormuse piirmäära, siis soovitame KOVidel mõelda läbi, kas väiksemahulisi soetusi saab liita kogumitesse ja siiski põhivarana arvele võtta, kui väiksemahulise hinnaga varasid ei soetata ühekaupa, vaid suuremas koguses ning nende keskmine eluiga ületab üht aastat (näit koolimaja mööbel vms). See tagaks ka õigema aruandeperioodi tulemiaruande ja vastaks seega paremini raamatupidamise eesmärkidele. Alammäära tõstmise vajadusega on kõik avaliku sektori üksused nõustunud. KOVidele kehtestatud finantsdistsipliini näitajaid mõjutavad lisaks põhivara piirmäära tõstmisele veel üldine tulude ja kulude kasv, mistõttu on mõju analüüsi alates aastast 2023, mil kõrgem põhivara arvelevõtmise piirmäär kehtima hakkab, keerukas teha. Kuni 2024. a lõpuni on KOVidele juba varem kehtestatud netovõlakooormuse kõrgendatud piirmäär 80% põhitegevuse tuludest või 10-kordne põhitegevuse tulemit. See katab muudatuse mõju aastatel 2023 kuni 2024. Samuti tuleb võtta arvesse KOVide üldist finantsolukorra paranemist viimastel aastatel. 2020. a lõpu seisuga oli näiteks vaid 10 KOVil netovõlakooormuse piirmäär alla 100% ehk alla maksimaalse taseme. Piirmääradega toimetulekut analüüsitakse Rahandusministeeriumi poolt pidevalt ning põhjendatud vajaduse korral saab tulevikus neid ka muuta.</p>
<p>Riigikohus</p> <p>Eelnõuga soovitakse määruse paragrahvi 11 lõiked 9, 9¹ ja 9³ tunnistada kehtetuks. Kehtima jääks lõige 9². Selles lõikes on reguleeritud, et põhiseaduslik institutsioon esitab hiljemalt järgmise aasta 30. aprillil Rahandusministeeriumile ülevaate oma tegevustest vabalt valitud vormis. Põhiseaduslik institutsioon, välja arvatud Riigikontroll, esitab selle lisaks Riigikontrollile. Lõige 9³ reguleerib nimetatud ülevaate allkirjastamise korda. Selle kehtetuks tunnistamisel kaob põhiseaduslike institutsioonide ülevaadete allkirjastamise regulatsioon. Teeme ettepaneku täiendada lõiget 9² lausega „Põhiseadusliku institutsiooni ülevaate oma tegevustest allkirjastab</p>	<p>Arvestatud, võttes arvesse ka Rahandusministeeriumi kava viia riigi majandusaasta aruande tegevusaruande osa koostamiseks vajalik regulatsioon Vabariigi Valituse määruse nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja töhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“ 5. peatükki. Seetõttu tühistatakse üldeeskirjast lisaks ka lõige 9². Sellega tekib süsteemsus, kus riigi majandusaasta koondaruande jaoks vajaliku tegevusaruande sisendmaterjali koostamist ja kogumist reguleerib täies mahus vastav määrus nr 112.</p>

riigiraamatupidamiskohustuslase tegevjuhtkonna liige“.	
Siseministeerium	
<p>Teeme ettepaneku sõnastada eelnõu §1 punkt 9 järgmiselt:</p> <p>9) paragrahvi 41 täiendatakse lõikega 15 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(15) Õhusõidukite, veesõidukite ja kaitseotstarbeliste varuosade põhivarana arvelevõtmise alampiir on 50000 eurot (ilma käibemaksuta). Kaitseministeerium võib raamatupidamise sise-eeskirjas kehtestada kaitseotstarbeliste varade, sh varuosade kui oluliste komponentide loetelu, mis võetakse põhivarana arvele olenemata maksumusest.“;</p> <p><u>Ettepaneku põhjendus:</u></p> <p>Varuosasid, mis on Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) paigaldatud õhusõidukitele ja mille maksumus on alla 50 000 euro, on hetkel arvel 149 tükki. Detsembri seisuga on õhusõidukitele paigaldatud varuosade jääkmaksumus ca 703 000 eurot. Kokku on paigaldatud varuosasid 2 lennukile ja 3 kopterile. Varuosasid, mis on Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) paigaldatud veesõidukitele ja mille maksumus on alla 50 000 euro, on hetkel arvel 113 tükki. Detsembri seisuga on veesõidukitele paigaldatud varuosade jääkmaksumus ca 378 000 eurot. Varuosade kasutusiga on üldjuhul 4 aastat. Selliseid eraldi arvel olevaid varuosasid ei ole üldjuhul võimalik inventuuri käigus komisjonil kontrollida, kuna need on paigaldatud sõiduki külge ning nende arvestuse pidamine (õigel ajal mahakandmine) on ressursimahukas ning ei anna 5000-eurose (ega ka 10 000-eurose) alampiiriga olulist väärtust. Seega teeme ettepaneku tõsta õhu- ja veesõidukite varuosade põhivarana arvelevõtmise piiriks 50 000 eurot (ilma käibemaksuta).</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada eelnõu §1 punkt 11 järgmiselt:</p> <p>11) paragrahvi 43 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(7) Õhusõidukite, õhusõidukite komponentide, veesõidukite ja kaitseotstarbeliste varade parendustööde kapitaliseerimise alampiir on 50000 eurot (ilma käibemaksuta).“;</p> <p><u>Ettepaneku põhjendus:</u></p>	<p>Ei ole arvestatud ootamatute ja täiendavat aega nõudvate ettepanekute tõttu. PPA kohta ettepanekus esitatud andmetest ei piisa otsuse tegemiseks. Siseministeerium ei ole seni pöördunud RTK poole põhivarade arvestuse keerukuse küsimustes. Kaitsevägega on aga RTK mitu aastat koostööd teinud, püüdes leida lahendust põhivara arvestuse kitsakskohtade ületamiseks. Kaitseväge raamatupidamise sise-eeskirjas ei ole läbivalt põhivaradena arvele võtmisele kuuluvate varuosade soetusmaksumuse alampiiri tõstetud, vaid on koostatud nimekirjad eriti oluliste varuosade kohta, mis võetakse arvele ka siis, kui nende maksumus on alates 10 000 eurost, mis on tavapärane ka muude põhivarade puhul. Tuleb arvestada ka seda, et õhu- ja veesõidukeid on arvel ka teistes valitsemisalades (MKM, KEM, MEM). Peale täiendavat analüüsi saab nende ettepanekute kehtestamist tulevikus kaaluda.</p>

<p>PPA-s on hetkel arvel 2 õhusõidukite ja 7 veesõidukite hooldust, mille maksumus on alla 50 000 euro (detsembri seisuga jääkväärtused vastavalt ca 65 000 eurot ja 42 000 eurot). Üldjuhul on hoolduse kasutuseaks 4 aastat. Õhu- ja veesõidukitel, mille maksumused on miljonites eurodes, ei ole hoolduste kapitaliseerimise alammäär 5 000 eurot (2023. aastast 10 000 eurot) proportsionaalselt vara soetusmaksumusega mõistlik. Seega teeme ettepaneku tõsta õhu- ja veesõidukite parendustööde kapitaliseerimise alampiiriks 50 000 € (ilma käibemaksuta).</p>	
<p>Rahandusministeerium, SA Eesti Koostöö Koda</p>	
<p>Ettepanek muuta eelnõus esitatud § 1 punkti 5, millega lisatakse üldeeskirja § 25 lõige 12. SA Eesti Koostöö Koda (EKK) saab tegevustoetust. Aga tegevus ise on tsükliline tulenevalt väljaantavast inimarenguaruandest. Seda aruannet tehakse mitu aastat. Me ei saa peatoimetaja ja autorkonnaga lepinguid sõlmida enne, kui rahastus on 100% kindel.</p>	<p>Arvestatud. Sättesse on lisatud erand, millisel juhul toetuse saaja lepinguliste kohustuste olemasolu korral antakse tegevustoetusi ka pikemaks perioodiks kui üks aasta. Vt ka käesolevas seletuskirjas antud täiendavad selgitused erandi kohta.</p>
<p>Haridus- ja Teadusministeerium</p>	
<p>Soovime teha ühe ettepaneku määrase jõustumist puudutavas osas. Määruse eelnõu § 2 kohaselt jõustub määrus valdavas osas üldises korras, v.a § 1 punktid 8 ja 14, mis jõustuvad 2023. a 1. jaanuaril. Peame oluliseks välja tuua, kui määrase üldine jõustumine lükkub siiski järgmisesse aastasse, on oluline reguleerida tagasiulatuvalt eelnõu § 1 punktides 6 ja 12 sätestatut.</p>	<p>Arvestatud sisuliselt. Punkti 6 alusel tõstetakse sihtfinantseerimise piirmäära, mida võib kajastada lihtsustatult kassapõhisel momendil tuluna või kuluna. Kuigi määrus võib jõustuda allkirjade kogumise ja Riigi Teatajas avaldamise protseduuride tõttu alles järgmise aasta algul, võib seda piirmäära rakendada ka 31.12.2021 seisuga, et valmistada ette 2022. a aruandlust lähtudes teadaolevast aastavahetuse paiku jõustuvast uuest piirmäärast. Punkti 12 alusel inventeeritakse saadud ja antud ettemaksud ning lõpetamata ehitused ja etapiviisilised soetused aruandeaasta lõpu seisuga. Sellised sätted on juba viidud vabatahtlikult RTK-ga sõlmitud toimetustesse ning RTK finantsarvestuse toimingute korda ning me kavatseme inventuurid viia läbi aasta lõpu seisuga olenemata sellest, kas määrase vastav säte jõustub veel sel aastal või uue aasta algul.</p>